

Підсумок: Виговський продовжив традицію Б. Хмельницького мати союзниками татар і вдало використав дві складові союзного війська – козацьку піхоту і татарську кінноту проти військ Трубецького майже на всіх етапах битви. В Конотопській битві татарська кіннота виконувала ролі: розвідки під час облоги міста і в Соснівській битві і війська для переслідування та знищення противника; психологічну роль, як фактора раптовості і маневреності кінного війська; стримуючого фактора просування московського війська. Це дозволило Виговському перемогти у битві.

1. Бульвінський А. Українсько-російські відносини 1657-1659 років в умовах цивілізаційного розмежування на сході Європи. К., 2008.
2. Мицик Ю. Конотопська битва 1659 року.// Конотопська битва 1659 року: Збірка наукових праць. – К., 1996.
3. Мицик Ю. Гетьман Іван Виговський. К., 2004.
4. Яворницький Д. І. Історія запорозьких козаків. Т. 1. К., 1990.

ЛІТЕРАТУРНИЙ АСПЕКТ СУМЩИНИ: «ЕМІГРАНТСЬКА СКАЛКА» ОЛЕКСАНДРА ОЛЕСЯ

Кузьмач О., студент, Завалій Л.П., викладач КІСумДУ

Культура рідного краю завжди є тим невід'ємним у житті людини, що її виплекало і виховало у найкращих традиціях. Зокрема, Сумщина завжди була щедра на таланти, а особливо, у літературному аспекті. Наша земля – це не просто невеличка периферія, це великий мистецький центр України. Літературна панорама Сумщини вдзначається талановитими майстрами слова, сутністю їх багатогранної творчості. З цих країв вийшли у великий світ відомі письменники-класики: Остап Вишня, Микола Хвильовий, Іван Багряний і, звичайно, тонкий лірик і палкий патріот рідного краю – Олександр Олесь.

Про О. Олеся, про антеїзм поета йдеться в багатьох працях дослідників різних років (Р. Радишевський, Н. Шумило, М. Голомб та ін.). Учених-дослідників цікавило поєднання у творах письменника журби і радості. Перебуваючи за кордоном, він пізніше пише: «Знаєте, я люблю природу, особливо нашу... поля, степи, ріки наші...» [1, 119].

Складним і суперечливим був життєвий і творчий шлях талановитого українського поета-лірика Олександра Олеся, який

увійшов у літературу напередодні революції 1905-1907 рр.

Від природи чутлива до краси душа малого Олеся жадібно вбирала в себе музику рідних полів, шовковий спів широких слобожанських степів, мелодії тужливих народних пісень, сповнених сльозами і гнівом.

Враження дитинства, проведеного на лоні чудової природи, в середовищі знедоленого сільського люду, стали тим здоровим ґрунтом, на якому росло в юній душі почуття любові до рідної землі, до рідного слова, до пригнобленої царизмом матері-України.

Важке життя трудового народу, визискуваного чужими і своїми панами, чарівна українська народна пісня, краса природи рідного краю — це ті основні джерела, що живили поетичний світ О. Олеся не тільки в роки дитинства й юності, а особливо підтримували у роки, прожиті на чужині.

У 1919 р. поет покинув свою батьківщину і опинився у таборі націоналістичної еміграції. 25 років прожив він за межами України у важкій тузі за рідним краєм.

В еміграції писав О. Олень поезії туги і жалю за втраченою батьківщиною, писав казки, а також сатиричні твори, в яких висміював націоналістичну емігрантську верхівку.

Поетична творчість Олеся в еміграції — це стогін змученої за батьківщиною душі поета. На це вказують і назви його окремих збірок «Чужиною», «Кому повім печаль мою».

Опинившись в оточенні людців, ворожих Радянській Україні, серед буржуазно-націоналістичних запродавців, поет часто звертається, як до цілющого джерела, до вражень дитинства. Вони в'язали його з рідним краєм на чужині, вони живили його душу, його талант в хвилини розпачу і безнадії.

В багатьох печальних віршах відчувається велика любов поета до рідної землі, гірке каяття за розлуку з нею, глибина трагедії його життя.

В еміграції поет пише і сатиричні твори: збірку «Перезва» (1921 р.) та драматичну поему «Вилітали орли» (1936 р.).

Прагнучи хоч якось віддалитися від тяжкого для нього оточення, Олень у цей період часто звертається до далекого історичного минулого, поетично переспівує народні перекази, легенди, казки.

Кращі поетичні твори Олександра Олеся чарують читача щирістю та романтичною схвильованістю почуттів, простотою і ясністю вислову, легкістю й музичністю вірша. Ці риси його лірики впливають з багатства і глибин пісенної народної творчості, на яку спирався поетичний талант Олеся.

Про музичність і наспівність лірики Олеся красномовно свідчить той факт, що його поезії клали на музику понад тридцять композиторів.

Символічні образи у віршах Олеся 1905-1907 років доступні, зрозумілі, сповнені революційної романтики, що єднає їх з поезією М. Горького і Лесі Українки.

Слід вказати і на жанрове багатство лірики поета. Є в його творчості громадянська поезія, масова пісня, романсова лірика. Є пейзажні вірші, поезії туги і жалю, є вірші-роздуми та вірші з філософським забарвленням.

За кордоном митець натхненно працює, реагує на все, що його оточує, але журба і сум назавжди залишаються в поезіях О. Олеся. У листі до Є. Чикаленка він писав: «Перекинувся б перекотиполем, покотився б по степах безлюдних, по ярах глибоких, прибився, припав би до якого-небудь коріння і лежав би доти, доки не прийшов би до пам'яті» [1, 147-148]. Так може міркувати людина, у якої душа втомилась від поневірянь. Емоційних стан О. Олеся з кожним роком стає вразливим. Рідний край, спомини про родичів, друзів приходять до нього у снах – єдине, що повертало його, хоч на хвилику, на рідну Україну. «Журба вигнання невиліковна» - зазначає дослідник Е. Саїд [2, 252].

Ця невиліковність залишається у поета до останньої миті його життя. Олесь стверджував: невимовна туга за рідною землею скувала його творчі сили. Поетові слід було, щоб дійсність з усіма людьми та оточуючими предметами була пов'язана тисячними нитками з його внутрішнім світом.

Наші дослідження творчості О. Олеся – це лише початок нових обріїв осягнення художнього доробку талановитих митців Сущини.

1. Поет з душею вогняною. Олександр Олесь у спогадах, листах і матеріалах. – К.: Дніпро, 1999. – 224 с.

2. Саїд Э. Мисли об изгнании // Иностранная литература. – 2003. - № 1. – с. 252 – 262

ТРИДЦЯТЬ РОКІВ ВІКНАМИ ДО СОНЦЯ

Юрченко Т.О., учитель-методист Конотопської міської гімназії

Жовтневого святкового дня 2008 р. гості Конотопської міської гімназії отримали в подарунок книгу «Тридцять років вікнами до